

PROGRAMMER MOT RUSPÅVIRKET KJØRING i fengsel og friomsorg

fmr fagdag 09.11.07

Gro Heidi Løvendahl Johansen, KRUS

groheidi@krus.no

1. Hvilke tiltak har vi?

■ I FENGSEL

Trafikk og rus

Startet på Hof i 1989

2005: 402 deltakere

■ I FRIOMSORG

Promilleprogram

Prøveordning 1996

2006: 474 iverksatt

Innhold i programmene

Kartlegging

**KURSDEL/
SAMTALEGRUPPE**

Individuelle samtaler

Innhold og struktur

■ I FENGSEL

Kursdel/Samtalegruppe

- 10-15 timer/
2-3 dager
- Innhold:
Konsekvenser
Typiske utløsere
Egen kjøreatferd

■ I FRIOMSORGEN

Kursdel/Samtalegruppe

Individuelle samtaler

Kartlegge behandlingsbehov

- 12 måneder gjennomføringstid
- Opplæringsdel 20-30 t
- Innhold:
Konsekvenser
Typiske utløsere
Egen kjøreatferd

Program i fengsel

Ubetinget fengsel

Kursdel/Samtalegruppe

- 10-15 timer fordelt over 2-3 dager
- Innhold:
 - Risiko og fare for føreren og for andre
 - Typiske utløsere for ruspåvirket kjøring
 - Analyse av egen kjøreatferd
- Ledes av fengselsbetjenter med 3-dagers opplæring, som deltar på årlige erfaringssamlinger på KRUS

Program i friomsorgen

Betinget reaksjon med vilkår om program

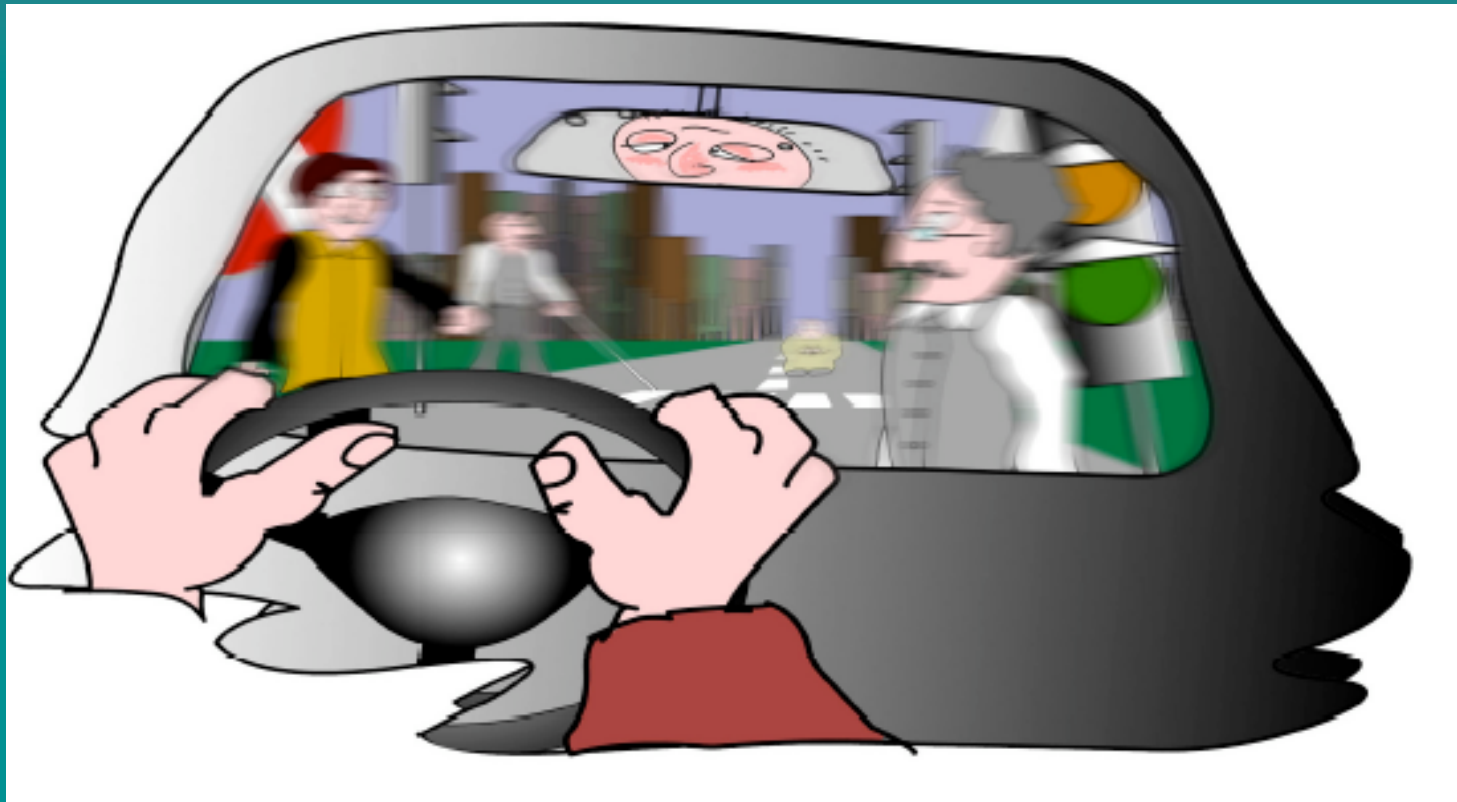
Kursdel/Samtalegruppe

Individuelle samtaler

Kartlegging av behandlingsbehov

- Gjennomføringstid 12 måneder
- Opplæringsdel 20-30 timer, over 2-3 måneder
Denne gjennomføres av friomsorgen og samarbeidspartnere
- Individuelle samtaler med saksbehandler på friomsorgen
- Kontakt med spesialisthelsetjenesten/evt. trad. behandling
- Domfelte skal møte rusfri til alle avtaler
- Brudd kan medføre omgjøring til ubetinget fengsel

2. Målgruppe

Hvem er programmene for?

Friomsorg

- Domfelte for gjentatt kjøring i påvirket tilstand
- Domfelte som har kjørt med svært høy promille
- Tilbys normalt ikke førere som har forårsaket personskade
- Forutsetter samtykke, innsikt i eget alkoholproblem og tilstrekkelig stabil livsførsel

Hvem er programmene for?

Fengsel

- Domfelte som soner fengselsstraff for kjøring i (rus-)påvirket tilstand
- Domfelte som soner fengselsstraff for andre forhold, men som har kjørt påvirket uten å bli tatt

Programmenes formål

Bidra til økt trafiksikkerhet og færre trafikkulykker, ved å redusere framtidig kjøring i påvirket tilstand

Motivere deltakerne til å ikke kjøre ruspåvirket i framtida

Virkemidler

- Overføre kunnskaper om risiko og konsekvenser
- Utfordre deltakerne til å reflektere over holdninger til ruspåvirket kjøring Bevisstgjøre til ansvar for egen kjøreatferd
- Motivere til atferdsendring
- Lære strategier for mer hensiktsmessige løsningsalternativer

Målsetninger med programmene

- Å styrke domfeltes bevissthet om risikomomenter og mulige konsekvenser ved påvirket kjøring
- Å motivere domfelte til å endre egen atferd
- Å lære de domfelte alternative handlingsmuligheter
- Å gi domfelte bedre innsikt i mekanismene som utløser egen atferd (uønsket kjøreatferd)

Teoretisk grunnlag

- Endringsfasene:
Føroverveielse, overveielse,
forberedelse, handling, vedlikehold
- Kognitiv teori: Tanke, følelse, handling
- What works-tradisjonen: Dynamiske risikofaktorer
- MI: Motivational Interviewing/
Endringsforkusert rådgivning

Metoder

- Kartlegging og informasjonsinnhenting
- Undervisning og kunnskapsoverføring
- Individuelle strukturerte samtaler
- Analyser av egen atferd med FAK-metoden
- Kognitive øvelser for å gjenkjenne valgøyeblikk
- Kontaktetablering med andre instanser etter behov

3. Virker det?

Hva sier statistikken?

- **Intervjuer og statistikk fra fengsel (Danielsen og Hammerlin 1995):**
 - 3,5% (3,5 i kontr.grp.) dømt på nytt etter 1 år
 - 7,1% (9,0 i kontr.grp.) dømt på nytt etter 2,5 år
- **Spørreundersøkelse/intervju i friomsorgen (Kristoffersen 1999):**
 - 75% reduserer alkoholkonsumet under programgjennomføringen
 - 63% har i stor grad endret holdning til promillekjøring etter undervisningen
- **Dataanalyse fra friomsorgen: (Kristoffersen 2002):**
 - 3,8% anmeldt på nytt etter 1 år
 - 7,8% anmeldt på nytt etter 2 år

Hva sier instruktørene?

- De som leder grupper i fengsel og friomsorg sier at de opplever tydelig holdningsendring, uttrykt ved verdier og risikovurderinger.
- Gruppeledere i friomsorgen forteller om at deltakerne får bedre kontroll med sin drikking
- Uformell telling i Telemark friomsorg:
1 av 35 dømt på nytt 2,5 år etter etablering

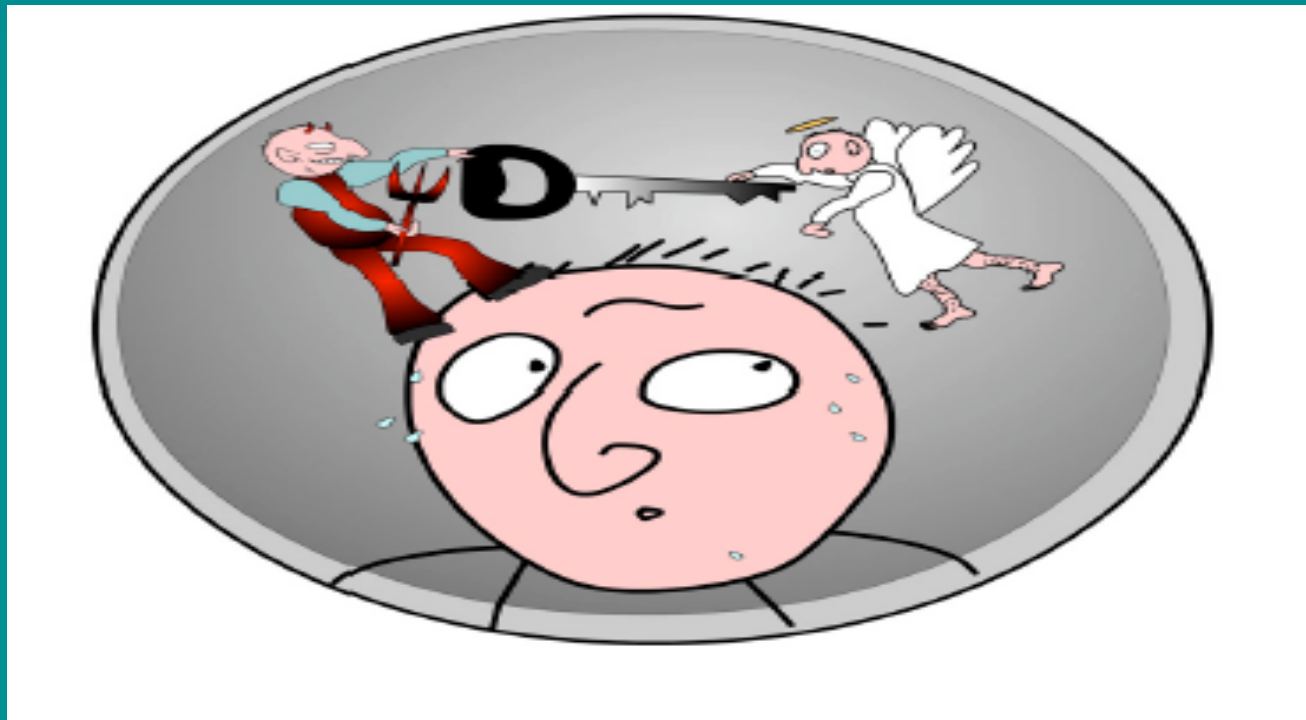
Hva sier deltakerne selv?

- En svært høy andel trekker fram bevisstgjøring omkring risiko og fare som viktigste elementer
- Ren kunnskapsformidling er komponenten som vurderes å ha minst betydning
- Gjennomsnittlig evalueringsskåre for hele fengselsprogrammet er 5,1 av max 6

Konklusjoner fra øvrig forskning

- Programmets ulike komponenter må danne en integrert helhet
- Undervisningsmetoden må ta utgangspunkt i den enkelte deltakeren (Risk, need, responsivity)
- Klart formulert målgruppe i programmene
- Tydelig teoretisk forankring og klar modell for endring

4. Noen dilemmaer

- Både straff, opplæring og behandling
- Geografiske forskjeller i innhold og struktur
- Gjengangere eller høypromilledømte som ikke har stabilitet nok vil måtte gjennomføre fengselsstraff
- Kunnskaper ► holdninger ► motivasjon ► atferdsendring ... eller?

Helt avgjørende at instruktørene greier å gå inn i hver enkelt domfelt sine spesifikke mekanismer